

Ansvarsfrihetsgrunder

Nedan ska vi gå igenom allmänna ansvarsfrihetsgrunder, d.v.s. regler som innebär att en person som begår en straffbar handling kan gå fri från ansvar och ej dömas för handlingen eftersom det föreligger en ansvarsfrihetsgrund.

Huvudregeln är att våld kan bemötas med lika våld. Det får inte avse hämnd mot ett tidigare redan avslutat angrepp.

Notera att psykiskt angrepp inte omfattas av nödvärnsrätt – man får aldrig slå någon som retas.

Rätt till nödvärn föreligger i princip inte när två eller flera personer kommit överens om att "göra upp", om inte någon av dem övergår till angrepp som ligger klart utanför ramen för vad som i sammanhanget får anses vara förutsatt p.g.a. samtycke.

Tillåtligheten för den angripne att göra intrång i tredje mans rättssfär bedöms inom straffrätten enligt reglerna om nöd.

Viktigt att poängtera är att rätten till nödvärn upphör när rekvisiten inte längre är aktuella som tex slutar göra motstånd eller avbryter det brottsliga angreppet. Längst ner på sidan finns två länkar till nyhetsartiklar där ingripandet föranletts av nödvärn som därefter har upphört och därmed har de som ingripit blivit dömda för brott.

Bedömning om en nödvärnssituation görs under en förundersökning alternativt i en domstol. Den som ingriper kommer mest troligt att bli anmäld för brott men bedöms denne agerat enligt någon ansvarsfrihetsgrund ska denne gå fri från brott.

Brottsbalken 24 kap. Om allmänna grunder för ansvarsfrihet

Nödvärn	Laga befogenhet	Nöd	Hjälper annan
BrB 24 kap. 1 §	BrB 24 kap. 2 §	BrB 24 kap. 4 §	BrB 24 kap. 5 §

Nödvärn får användas för att

Avvärja ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom.

Återta stöldgods på bar gärning.

Avlägsna den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg.

Avlägsna den som vägrar lämna en bostad efter tillsägelse.

Nödvärn

Våldet i nödvärn får inte vara uppenbart oförsvarligt i förhållande till:

Angreppets beskaffenhet

Det angripnas betydelse

Övriga omständigheter.

Våldsanvändning – laga befogenhet

Laga befogenhet BrB 24 kap. 2 §
- när en person är berövad friheten.

Om den frihetsberövade sätter sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han eller hon på annat sätt motstånd mot någon som han eller hon står under uppsikt av, när denne ska hålla honom eller henne till ordningen

Får användas för att:

- hindra personen från att rymma
- hålla personen till ordningen
- hindra 3:e person från att hjälpa den frihetsberövade.

Gripen
LOB
PL 13 §

Våldet ska hela tiden vara försvarligt!

Rädda liv/hälsa
Nöd BrB 24 kap. 4 §

- Rätt till nöd föreligger när annan fara hotar:
- Liv
- Hälsa
- Egendom
- Annat av rättsordningen skyddat viktigt intresse.

Våldet får inte vara oförsvarligt!

Nöd

En gärning som någon begår i nöd utgör brott endast om gärningen blir oförsvarlig med hänsyn till:

Farans beskaffenhet

Den skada som åsamkas annan

Övriga omständigheter.

Hjälper annan

Envar får hjälpa till om en person har rätt att använda sig av följande lagstöd:

Hjälper annan
BrB 24 kap. 5 §

Polislagen 10 §
Laga befogenhet

Nödvärn

Nöd

Källhänvisningar

[Brottsbalken \(Regeringen.se\)](https://www.regeringen.se)

[Avbröt överfall – blev själv dömd \(Aftonbladet.se\)](https://www.aftonbladet.se)

[Ordningsvakter döms för dödsfall i Stockholms tunnelbana \(Arbetet.se\)](https://www.arbetet.se)